

O'ZBEKISTON MILLIY STANDARTI
POYABZAL - TAGCHARM UCHUN SINOV USULLARI - SIQISH
ENERGIYASI

(EN 12743:2000, IDT)

Rasmiy nashr

O'zbekiston standartlar instituti

Toshkent

So‘z boshi

1. O‘zbekiston standartlar instituti tomonidan QABUL QILISHGA TAQDIM ETILDI.
2. O‘zbekiston standartlar institutining 2024 yil 15-iyuldagi 37/XSt-sonli buyrug‘i bilan TASDIQLANDI VA AMALGA KIRITILDI.
3. Ushbu standart EN 12743:2000 “Footwear - Test methods for outsoles - Compression energy” xalqaro standartiga aynan o‘xshash.
4. DASTLABKI AMALGA KIRITILISHI

Ushbu milliy standart va unga bo‘lgan o‘zgartishlarni O‘zbekiston hududida amalga kiritish haqidagi axborot Standartlashtirish bo‘yicha milliy organning rasmiy veb-saytlari va standartlarning yillik axborot ko‘rsatkichlarida qayd etiladi. Ushbu standartni qayta ko‘rib chiqish yoki bekor qilish haqidagi muvofiq axborot Standartlashtirish bo‘yicha milliy organning rasmiy veb-saytlari va standartlarning yillik axborot ko‘rsatkichlarida qayd etiladi.

Ushbu milliy standartni O‘zbekiston Respublikasi hududida rasmiy chop etish mutlaq huquqi O‘zbekiston standartlar institutiga tegishli

O‘ZBEKISTON MILLIY STANDARTI
POYABZAL - TAGCHARM UCHUN SINOV USULLARI - SIQISH
ENERGIYASI

ОБУВЬ - МЕТОДЫ ИСПЫТАНИЯ ПОДОШВЫ - ЭНЕРГИЯ СЖАТИЯ
FOOTWEAR - TEST METHODS FOR OUTSOLES - COMPRESSION ENERGY

Amalga kirish sanasi 15.09.2024 y.

1 Qo‘llanish doirasi

Ushbu milliy standart tagliklarning siqilish energiyasini aniqlash usulini belgilaydi.

2 Standartlarga havolalar

Ushbu milliy standart sana yoki sana belgilanmagan ma'lumotnomalar orqali boshqa nashrlardan olingan qoidalarni o'z ichiga oladi. Ushbu me'yoriy havolalar matnda tegishli o'rinlarda keltirilgan va nashrlar keyingi o'rinlarda keltirilgan. Sanaga oid ma'lumotlar uchun, ushbu nashrlarning istalgan biriga keyingi tuzatishlar yoki tuzatishlar ushbu milliy standartga faqat tuzatish yoki qayta ko'rib chiqish orqali kiritilganda qo'llaniladi. Sana belgilanmagan manbalar uchun ushbu nashrning oxirgi nashri qo'llaniladi.

EN 12222 Poyabzal - poyabzal va poyabzal uchun komponentlarni konditsiyalash va sinovdan o'tkazish uchun standart atmosferalar

prEN 13400:1998 Poyabzal - poyabzal uchun butlovchi qismlardan namuna olish joyi.

ISO 5893 Rezina va plastmassa sinov uskunolari - Cho'zilish, egilish va siqilish turlari (o'tishning o'zgarma tezligi) - Tavsif.

3 Atamalar va izohlar

Ushbu standartning maqsadlari uchun quyidagi atama qo'llaniladi:

Siqish energiyasi:

Jouldagi energiya 5000 nyuton kuch ta'sirida materialning deformatsiyalanishiga mos keladi.

4 Uskuna va material

Quyidagi apparat va materialdan foydalaniladi:

4.1 Cho'zilish-sinash mashinasi

Cho'zilishga sinash mashinasi ISO 5893 talablariga javob berishi kerak, V markaga mos keladigan aniqlikda, doimiy o'tish tezligi $10 \text{ mm/min} \pm 2 \text{ mm/min}$ bo'lishi kerak. Kuchni avtomatik qayd qilish moslamalariga ega bo'lgan past inersiyali mashina talab qilinadi.

4.2 Polietilendan tayyorlangan standartlashtirilgan oxirgining orqa qismi bo'lgan sinov puansi. Oxirgisi pat chetiga va 90° da orqa qismning o'qiga vertikal tekislikda kesilgan (1-rasmga qarang). Poyabzal o'lchamiga nisbatan puanson uzunligi 1-jadvalda keltirilgan.

Izoh – Ushbu milliy standartdan foydalanishda havola qilinayotgan standartlarni O'zbekiston hududida amal qilishini joriy yilning 1 yanvar holati bo'yicha tuzilgan muvofiq standartlar ko'rsatkichi (tasniflagichi) bo'yicha hamda joriy yilda chor etilgan axborot ko'rsatkichlari bo'yicha tekshirish maqsadga muvofiq bo'ladi. Agarda havola qilinayotgan standart almashtirilgan (o'zgartirilgan) bo'lsa, unda ushbu milliy standartdan foydalanish chog'ida almashtirilgan (o'zgartirilgan) standartga amal qilishi kerak. Agarda havola qiligayotgan standart almashtirilmasdan bekor qilingan bo'lsa, unga havola qilingan qoida ushbu havolaga dahldor bo'lmagan qismida qo'llaniladi.

1-jadval Poyabzal o'lchamlarining umumlashgan diagrammasi

O'LCHAM			O'LCHAMLAR				
Mondopoint	Fransuz o'lchamlari	Inglizcha o'lchamlar	L mm	I mm	H mm	h mm	D mm
235	Tagacha 36	Tagacha 3	$65,0 \pm 1$	$32,5 \pm 1$	60 ± 1	40 ± 1	$14 \pm 0,5$
245	37/38	4/5	$67,5 \pm 1$	$33,7 \pm 1$	60 ± 1	40 ± 1	$14 \pm 0,5$
255	39/40	6	$70,5 \pm 1$	$35,0 \pm 1$	60 ± 1	40 ± 1	$14 \pm 0,5$
265	41/42	7/7,5/8	$72,5 \pm 1$	$36,2 \pm 1$	60 ± 1	40 ± 1	$14 \pm 0,5$
275	43/44	9/10	$75,5 \pm 1$	$37,7 \pm 1$	60 ± 1	40 ± 1	$14 \pm 0,5$
285	45 va undan yuqori	11 va undan yuqori	$75,5 \pm 1$	$38,5 \pm 1$	60 ± 1	40 ± 1	$14 \pm 0,5$

5 Namuna olish va konditsiyalash

Sinovdan o'tkaziladigan sinov namunalari prEN 13400:1998 ga muvofiq olinadi. Barcha sinov namunalari sinovdan o'tkazishdan oldin EN 12222 ga muvofiq shartlangan bo'lishi kerak.

Konditsiyalashning minimal vaqti 24 soat va o'lchami bo'yicha kamida ikkita sinov bo'lagi kerak.

6 Sinov usuli

Tovoni bo'lgan taglikni po'lat asosga joylashtiring va sinov pushkasini taglik uzelliga ichkaridan, tovon sohasi markazida $10 \text{ mm/min} \pm 3 \text{ mm/min}$ sinov tezligida 5 000 nyuton kuch hosil bo'lgunga qadar bosing.

7 Natijalar ifodasi

Har bir sinov uchun yuklanish/siqilish egri chizig'ini chizing (2-rasmga qarang) va tenglamadan eng yaqin 1 J gacha yaxlitlangan siqilish energiyasi E ni joullarda aniqlang:

$$E = \int_{50 \text{ N}}^{5000 \text{ N}} F \cdot ds$$

F - qo'yilgan kuch, nyutonlarda

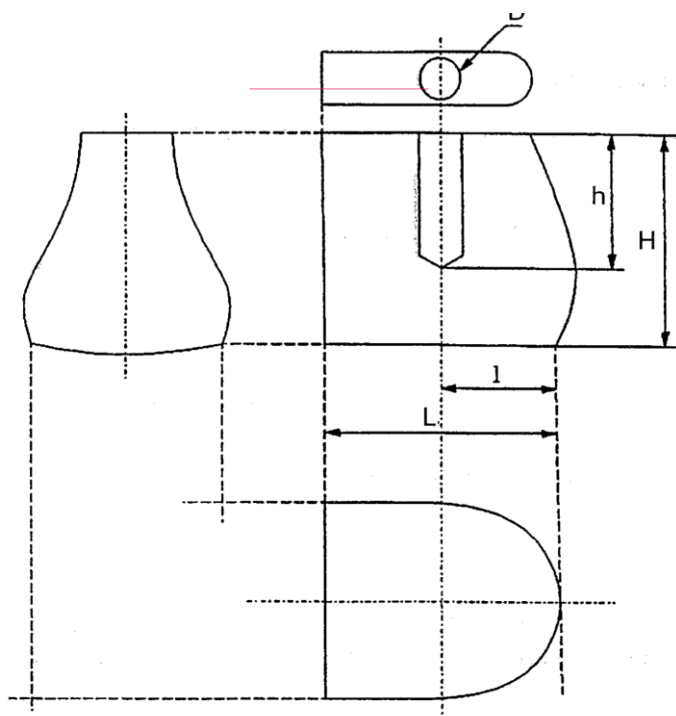
S - deformatsiya, metrda

Natija o'rtacha qiymat ko'rinishida ifodalanadi.

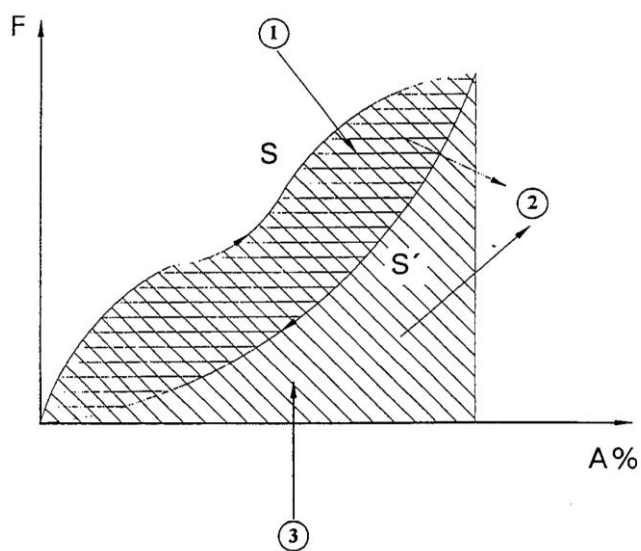
8 Sinov hisoboti

Sinov hisobotida quyidagi ma'lumotlar bo'lishi kerak:

- 7-band bo'yicha ifodalangan natijalar;
- namunani to'liq identifikatsiya qilish;
- ushbu test usuliga havola qilish;
- sinovdan o'tkazish sanasi.

1-rasm - siqish energiyasi sinovi uchun sinov puangi

- 1 Absorbsion energiya ($S-S'$): gisterezis. S va S' o'rtasidagi farq.
- 2 Siqish energiyasi (S): 0 dan 5000 nyutongacha bo'lgan material sikliga mos keladigan jouldagi energiya.
- 3 Elastik energiya (S'): 5000 dan 0 nyutongacha bo'lgan materialning qaytish sikliga mos keladigan jouldagi energiya.

2-rasm

Bibliografik ma’lumotlar

SUT 61.060